

Verwijder dikke moslagen.

Afschilferende dakpan.

Vakkundige herstelling van de loden aansluiting tussen pannen en opgaand muurwerk.

Aanbrengen van een ladderhaak.

Op heel wat van de historische gebouwen in Vlaanderen is de dakbedekking uitgevoerd met keramische pannen. Daken met pannen vragen in het algemeen weinig onderhoud en kunnen lange tijd mee zonder grote problemen.

WAT DOEN?

Begroeiing

- Korstmossen zijn meestal geen probleem maar dikke moslagen kunnen dat wel zijn. Ze kunnen het efficiënt afvoeren van regenwater verhinderen, houden de pannen langer vochtig of kunnen zelfs de pannen opdrukken waardoor lekken kunnen ontstaan. Verwijder ze met behulp van een borstel of plamuurmes. Wees wel extra voorzichtig voor krassen op geglazuurde of gesmoorde pannen. Een reiniging met schimmelwerende producten is ook mogelijk maar controleer zeker of de producten niet te agressief zijn voor het milieu, uw type pan en de onderliggende goten en afvoeren. Het is daarbij ook raadzaam om de afvoerbuizen aangesloten op een waterput tijdelijk te ontkoppelen.
- Klimop en andere klimplanten of struiken die op het dak groeien, moeten verwijderd of voldoende teruggesnoeid worden. Ze verhinderen de afwatering, kunnen de pannen opdrukken en hun wortels kunnen schade aanrichten. Let er bij het verwijderen op dat ook de wortels weggenomen worden.
- Overhangende of nabijgelegen bomen moeten regelmatig gesnoeid worden zodat de zwiepende of afgebroken takken de pannen niet kunnen beschadigen.

Plaatselijk herstel

- Vakkundig vervangen van:
 - gebroken, gescheurde of gebarsten pannen;
 - pannen die sterke afschilfering of verpulvering vertonen;
 - poreuze pannen met lekkage tot gevolg;
 - pannen met kapotte of verpulverde neuzen;
- Afgewaaide of weggevallen pannen terugplaatsen. Zo nodig de pannen onderling uitwisselen. De ene pan past soms beter naast een andere pan.
- Foutief gedekte pannen met lekkage tot gevolg dienen opnieuw gedekt te worden volgens de eigenschappen van de pan / voorschriften van de fabrikant (bv. latafstand, zijdelingse afstand tussen pannen, aansluitingsdetails, ...) en in functie van de helling, windbelasting, ...
- Verzwakte of gebroken panlatten vakkundig vernieuwen.
- Gebroken of verroeste nagels, schroeven of haken vernieuwen.

Voorraad pannen aanleggen

Pannen daken lopen bij hevige wind en storm wel eens schade op. Het is daarom raadzaam om een voorraad pannen aan te leggen van de juiste grootte, vorm en kleur. Historische pannen zijn over het algemeen nog goed leverbaar via handelaars in tweedehands bouwmaterialen (zie oa. <https://opalis.eu/nl/materialen/dakpannen-leistenen-en-muurdeksels>).

Schade bij aansluitingen

Aansluitingen zijn dikwijls plaatsen waar het aflopend hemelwater zich verzamelt. Garantie op waterdichtheid is dus belangrijk:

- weggevallen of losse mortelaansluitingen tussen de pannen onderling, onder de nokken of aansluitend op de gevel opnieuw aanstrijken of vernieuwen met een compatibele mortel;
- uitgezakte slabben of loketten herbevestigen, gescheurde aansluitingen herstellen/vernieuwen en opgewaaide loodaansluitingen opnieuw aankloppen.

Toegankelijkheid - ontbrekende voorzieningen

Plaats de nodige voorzieningen (genormeerde ladder- en klimhaken, beloophare goten, luiken en andere voorzieningen) aangepast aan uw type dak en dakpan zodat onderhoud en herstel optimaal uitgevoerd kunnen worden.

Vermijd pannen die te ver in de goot hangen. De goot is niet vrij voor onderhoud en het regenwater zal niet optimaal afgevoerd worden door de goot.

Oegstgeester dakpannen werden geproduceerd in de 19de eeuw en zijn nu opnieuw verkrijgbaar ten behoeve van restauraties.

Erfgoedhuis Den Wolsack
Oude Beurs 27 – 2000 Antwerpen
T + 32 3 212 29 50
F + 32 3 212 29 51
info@monumentenwacht.be
www.monumentenwacht.be

WANNEER / HOE VAAK?

Jaarlijks verwijderen van begroeiingen en afval dat de goede werking van de dakbedekking zou kunnen belemmeren.

Jaarlijks visueel nazicht op gebreken. Na stormweer en bij een indicatie van waterinfiltratie in het interieur is extra visueel nazicht raadzaam.

Herstel vastgestelde gebreken zo snel mogelijk. Stel de werken niet uit, zodat de situatie niet verergert.

WELKE ELEMENTEN?

Behalve op hellende daken, worden pannen soms ook toegepast voor gevels en muurafdekkingen.

WIE?

Visuele controle vanop afstand kan de eigenaar/beheerder zelf uitvoeren. Een uitgebreidere controle (ongeveer driejaarlijks) en het uitvoeren van kleine noodherstellingen kunnen uitgevoerd worden door Monumentenwacht.

Voor herstellingen aan pannen daken doet men beroep op een vakkundig dakwerker.

WAT VERMIJDEN? WAAROP LETTEN?

Vermijd:

- pannen die te ver in de goot hangen (groter dan 1/3de oversteek); zo sloppen de pannen geen vocht op en is de gootbodem vrij voor onderhoud;
- het gebruik van pesticiden.

Let op:

- voor pannen die geen schade vertonen maar toch beschadigd kunnen zijn aan de binnenzijde. Tik twee pannen tegen elkaar of tik ze aan met een hard object (bv. uit metaal); de klank moet helder zijn;
- bij windgevoelige plaatsen; daar is het aangewezen de pannen vast te leggen door middel van panhaken, klemmen en/of een vernageling met koperen of inox nagels aan de onderliggende panlat. In de zone waar pannen regelmatig wegvliegen, kan een verluftingspan een oplossing bieden om het wegvliegen of optillen te verhinderen;
- dat de onderste rij pannen niet in knik liggen. De onderste rij pannen moet voorzien zijn van een dubbele panlat of dakvoetventilatie om de dikte van een pan op te vangen;
- bij de keuze van nieuwe pannen. Bij historische gebouwen speelt het uiterlijk van de pannen een belangrijke rol. Nieuwe pannen leunen dus best zo dicht mogelijk aan bij het oorspronkelijke type, de kleur en het formaat.

MEER INFO:

Onderhoudsbrochure Monumentenwacht

- [Toegankelijkheid van zolders, kapruimtes, daken en goten](#)

Wet- en regelgeving

Voor sommige aanpassingswerken aan pannen daken hebt u in principe een vergunning nodig. Vraag na bij uw gemeente of een melding volstaat of er een vrijstelling geldt. Wend u tot het agentschap Onroerend Erfgoed voor informatie en premiemogelijkheden bij werken aan beschermd erfgoed.

Normen en wetenschappelijke publicaties

- Pannendaken (Technische voorlichting 240, WTCB, 2011)